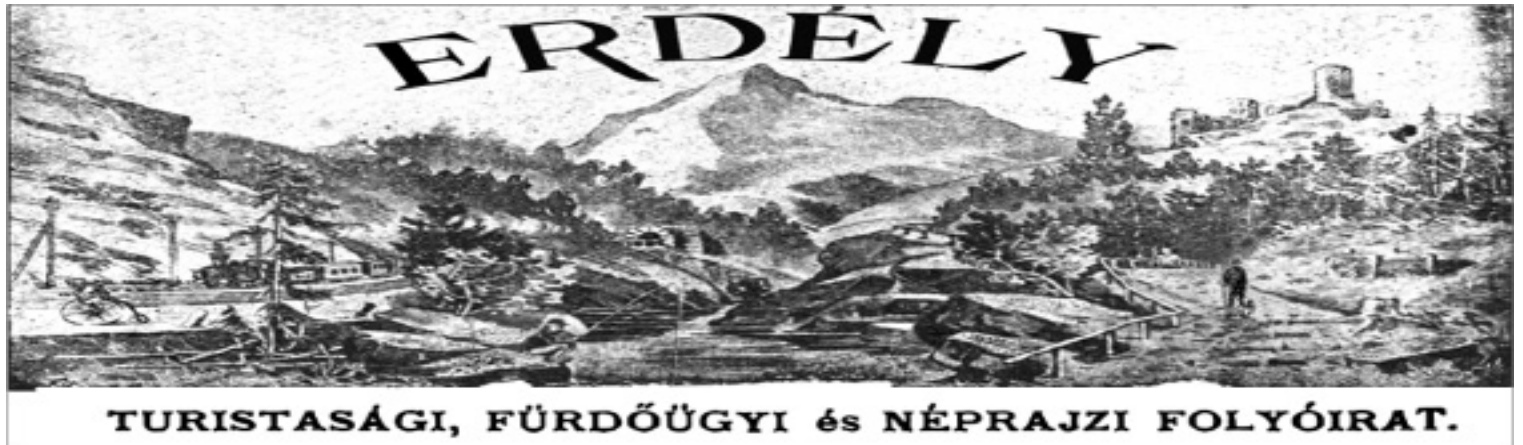

Erdély

ALAPÍTVÁ 1892-BEN

Új sorozat, 113. szám
2018/3.Az Erdélyi Kárpát-Egyesület
– Kolozsvár 1891 ÉrtesítőjeFőszerkesztő:
Tóthpál Tamás
(tothpaltamas@gmail.com)
Szerkesztők:
Pál Gyöngyi, Szima Csilla

Márciusi tél kolozsvári panorámával

Végre eljött a március, az első szombatra tavaszi sétát tervezünk, könnyű bemelegítő túrát az eljövendő szép meleg napokra. De az időjárás sokszor beleszól a terveinkbe. Az idei tél a szokottnál enyhébb volt, kevés hóval, de ezen a napon pótolni akarta a mulasztást, és hirtelen havazni kezdett, így a tavaszi túrából téli séta lett. A Fellegvár fontos turisztikai látványosság, mind történelmével, mind a csodálatos kilátással télen is elkápráztat, a tavaszi havazás sem vehette el kedvünket attól, hogy a Hajtás völgyéig végigsétáljunk a gerincen.

PÁL GYÖNGYI

Kolozsvárt minden oldalról erdővel borított dombok határolják: dél felől a Feleki-gerinc, melynek legmagasabb pontja az Árpád (Peana)-csúcs (833 m), északon a Bácsi erdő, a Lomb és a Szentgyörgy-tető, ezek nem érik el a 700 m-t. Középen a Kis-Szamos és a Nádas-patak között a Hója erdő és a Fellegvár dombja egészen a város központjáig nyúlik. A Fellegvár negyed a régen Kómának nevezett domb körül található, megközelítőleg százéves múltra tekint vissza, most új és régi magánházakból álló lakónegyed van itt. Elnevezését az erődítményről kapta, amelyet 1715–1730 között az osztrák hadvezetés létesített Giovanni Murando Visconti itáliai hadépítész tervei alapján. A kuruc-háború után valódi célja a város felügyelete, tulajdonképpen sakkban tartása volt. A csillag alakú erődítmény a vársáncból és több épületből, öt sarkbástyából és három kapuból állt. Ma csupán két kapu, az északi és a délkeleti, valamint a vársánc látható. A magaslatról szép kilátás nyílik a városra. A XX. század elején a vár sáncai alatt szegények kunyhói álltak, a negyednek Sáncaja volt a neve. A kunyhókat 1962–63-ban bontották le, a hegy oldalát parkosították. A Fellegvár tetején a Belvedere szálloda az 1970-es években épült. A Fellegvár negyed az Astoria Hotel épületétől, azaz a Kereskedelmi és Iparkamara székhelyétől kezdődik, az Erzsébet úttal (str. Emil Racoviță) folytatódik. A híres Hét utca elnevezésű kereszteződés Európában egyedülálló. A Fellegvár dombjának északi lejtőjén a vasúti alkalmazottak kaptak házhelyeket, itt jött létre a Kőváry-telep. A negyed csendes, békés, tökéletes választás séta vagy koccogás kedvelőinek egyaránt.

Reggel 27-en indulunk az autóbussz Széchenyi téri megállójáról. A Gruia negyedi végállomástól kezdjük gyalogtúránkat, a Vánatorulni utcán indulunk a Törökvágás irányába. Ez az utca pont a domb gerincén halad, szép a kilátás minden irányban. Jobbra a Kerekdomb negyed, a Lombi erdő, az állomás környéke. Itt fent a tetőn

sok szép új ház épült, valószínűleg a szép kilátás miatt építkeztek ide. Egy fából készült magasságjelző tornyocskát látunk a gerincen (Rákóczi-hegy, Bornyúmál), valószínűleg ott volt a kilátópont, de az építkezés miatt meredeken levágott domboldalon, a havas, csúszós terepen nehéz lett volna megközelíteni, az utca felől pedig kerítés zárja el. Ezért a közelben levő telken, egy dombocskáról csodáltuk meg az alattunk elterülő várost. A Törökvágás tetején szintén nagy az építkezés, többemeletes tömbházakat is emeltek. Elérjük a Törökvágáson áthaladó aszfaltos utat, és megállunk a falumúzeum kapuja előtt, bevárjuk míg összegyűl a csoport, közben megnézzük az udvaron a Donát-szobrot.

A Szent Donát-szobor a XVIII. század végén a Hója domboldalának egy kimagasló pontján állt, a Hója oldalában évszázadok óta művelt szőlők védőszentjének emlékére. Az 1970-es években a szobrot ledöntötték, a feje is letört. Most a kijavított szobor a Hója-tetőn levő Néprajzi Múzeum szabadtéri részlegének udvarán áll. A szőlők pusztulása után, a XIX. században más értelmezést nyert, akkor alakult ki a Donát-monda, amely a Törökvágás keletkezését magyarázza meszerű történettel. A mondat Versényi György, EKE választmányi tag, a kolozsvári Református Kollégium tanára jegyezte le (*Ethnographia*, XII., 1901., 125.). „A szőlők tetejében, odafenn a Hója-erdő alatt, áll egy idősivel köbember. Réges-régen pásztorember volt ez a Donat, ott legeltette juhait az erdő szélén. Egy éjszaka a holdvilágnál észreveszi, hogy a törökök vágják át a hegyet, hogy a Szamos a Nádas terére vezessék, s ne legyen a városnak ivóvize. Lélek szakadva fut be a városba. Bezörget a Monostor-kapun, s rohan egyenest a városházára. Csak annyi ideje volt, hogy elmondhatta a dolgát. Holtan összerogyott. De a katonaságot hamar összetrombitálták, s elkergették az ellenséget. Aztán pedig háládatosságból kifaragták a Donát képét, s feltették a hegytetőre, az erdő aljába. Még a kőember is minden éjszaka leszáll, s körülnéz, hogy nincs-e valami baj a kedves városban? Aztán

Az egykor népszerű Hójából néhol ma is rálátni a városra

korsóját a Szamosból megmeríti, s úgy tér vissza. Az átvágot hegyet pedig ma is Törökvágásnak hívják.” Mennyi igaz ebből a mondából, mennyi belőle a képzelet szülötte, azt nem tudni, de az akkor itt élő emberek nagyon szerették városukat, és képesek voltak megvédeni, ha veszély fenyegette. Gyermekkorunkban, amikor a Hója erdő a kolozsváriak kedvenc kirándulóhelye volt, iskolai kirándulásokon sokszor felkerestük a Donát-szobrot, és szívesen hallgattuk a róla szóló történetet. A Hója erdő az elmúlt század második felében nagy majálisok, ünnepségek színtere volt. Napjainkban kevesen látogatják, a város mostani lakóinak nagy többsége szinte semmit sem tud a Donát-szobor és a Törökvágás legendájáról. A Romulus Vuia Falumúzeum szabadtéri részlege alatt ipari park létesült, a déli oldal a Donát út felett mind jobban beépül.

A Törökvágás tetejéről a gerincen haladó felső úton megyünk tovább, egy darabig a Hója erdő fái közt. A kilátást eltakarják a bekerített telkek, de pár helyen ki lehet nézni a gerincről, és bámulhatjuk az alattunk elterülő város panorámáját. Kierünk az erdő szélére, az itt elterülő hatalmas legelőn állatokat nevelnek. Ügyelni kell, hogy ne támadjanak ránk a juhászok. Szépen belátszik a

Nádas-patak völgye és az egyre jobban kiépülő Kisbács. A frissen hullott hó sok embert kicsapalogat a Hójába, főleg gyermekek és fiatalok szánkáznak a domboldalon.

A legelő szélén megyünk, majd ismét erdőben haladunk. Nemsokára az út kétfelé válik, balra felfelé emelkedik, áthalad egy tisztáson. Házakat látunk, kerítéseket és a mobiltelefonjelt erősítő tornyot. Még egy kis emelkedő következik, és hamarosan a Kányafőn (dl. Hoia, 506 m) vagyunk. Sajnos az útról csúf kerítés zárja el a kilátást a város felé. De ha felkapaszkodunk a domb tetejére, amelyen pár évvel ezelőtt még kilátótornyos állt, elénk tárul a város; a Kis-Szamos völgye, délen a Feleki-gerinc a nagy kiterjedésű Bükk-erdővel, nyugat felé a Gyalui havasok. A Kányafőn a 20. század elején EKE-menedékház állt, amely 1908-ban leégett.

A kilátás a tetőről mindenkit lenyűgöz. Nagy Péter (Grandpierre Emil) az *Ó, kedves Kolozsvár!* című könyvében csodálatosan írja le a látványt. „Gyalu előtt, a havas előtt s még tovább a Sátor-hegy előtt sőt, nehéz felhő lebeg. Eltakarja a havast csaknem egészen. A völgy közepén azonban meghasad s a szabadon maradt részt, éppen az előtér sötétjénél fog-

va át- meg átvilágítja a ragyogó napsugarak, s nyomukon a hátér kitágul s egész messze szikrázik; ott csillog az öreg Vigyázó-havas ormán a még megszakítatlan hópalást. ...Tele tődővel, mohón habzsolod ezt a feléges tavaszi levegőt s ha még ulti lelkedet bizalmatlanság, aggodalom, fojtó bánat, megszabadulsz mindeztől és egészen megújulva, bizalommal, reménységgel, örömmel megtelve méssz haza a Kányafői tetőről ezen a tavaszi estén.” Március 3-án más körülmények között egy ilyen tavaszi, ha nem is este, de délután kellett volna legyen. Most hó borít mindent, és felhők takarják a napot, de a kilátás így is lenyűgöző. A Kányafő alatti meredek oldalt, ahol egykor szőlőt termeltek, Kányamálnak hívták. A Kányafőt elhagyva az út az erdő mellett enyhén lejt és a Hajtás-völgy tetejéről több ösvény is levezet a Donát út végére, ahol már egész lakónegyed épült az elmúlt években.

A tömbházak és a szászfenesi bekötőtút miatt a Donát út felső részének forgalma megnőtt. A keskeny út szélén a gyalogosnak már hely sem marad, járda pedig egyáltalán nincs, ezért a kényelmesebb és biztonságosabb megoldást választva a Kányafői út felső vége felé vesszük az irányt, és ezen ereszkedünk le a Donát negyedbe.

A jó öreg

A SZERZŐ FELVÉTELE

Minden „valamirevaló” hegynek van egy Öreg-csúcsa

KOCSIS TÜNDE

Bizonyára nem véletlen, hogy ha beütjük a Bătrâna-csúcs szövegkapcsolatot a világháló keresőjébe, rögtön annyi Öreg-csúcsot vet felszínre, hogy kapkodjunk a szemünk. A Jézer-hegységben egy 2341 méteres, a Radnai-havasokban egy 1710 méteres, a Görgényi-havasokban pedig egy 1634 méteres Öreg-havas csúcs, egységes néven Bătrâna-csúcs van – már ha hiszünk a szemünkön túl az internetnek és a térképeknek is. Ezek volnának a nagyobbak, de még számtalan hegy, köztük a Csindrel és a Bucsecs-hegység is rejteget egy-egy „Öreg”, s túravezetőnk egyik kedvenc hegye: a Gyalui-havasok is ebbe a sorba tartozik. Erről az utóbbról – az 1208 méteres Bătrâna-csúcsról – lesz egy s néhány szó. Ez az Öreg magasságában tehát a töpörödöttebbek közé tartozik, a Kolozsváron élő természetjáróknak viszont a legközelebbi, és úgy látványban, mint kilométerekben mérve igen ígéretes hely.

Bizonyára azért van ennyi Bătrâna-csúcs, mert ezzel a megnevezéssel az ember újra és újra emlékezteti magát, hogy a hegyek nemcsak a múlt óriás lenyomatai, hanem a teremtő erő és bölcsesség (majdhogynem ál-

landóságát hirdető) délceg, kiemelkedő pontjai is*. A természet öregei is, akárcsak koros embertársaink tiszteletet követelnek, és aki meglátogatja őket, avagy a közelében építi fel házat, annak a hegy ugyan szilárdan tartja hátát, de egyben kíméletlen szigorával, rátartóságával is számolnia kell.

Kiss Jánossal ez a harmadik túram az Erdélyi-sziget-hegység legnagyobb vonulatán, a Gyalui-havasokban. Szilárdan meg voltam győződve róla, hogy számtalanszor felmászott az Öreg-csúcsra is, nagyon meglepődtem, amikor arra a kérdésemre, hogy életében ez éppen a hányadik Bătrâna-mászás, azt válaszolta: a második... A túra egy másik „vallomásos” pillanatában fény derült mégis a vonzódás egyik jelentős alapjára: a túravezető szüleinek kedvence volt ez a tanyavilág, a felmenők kerek 80 évvel ezelőtt a nászútjukat is erre rótták.

A március 10-én megvalósult 16 kilométeres (1000 m szintkülönbség) körtúra a Hideg-Szamos Üzemtől (Uzina) indult. A Kis-Riska (Valea Bârlogului) patak völgyén hagytuk el a járható utakat. Felfelé Arsuri tanyán, lefelé Páltinei több színben tündöklő házaik közt ereszkedtünk a kiinduláshoz. Az

út nemcsak a káprázatosan szép időért volt bámulatos, hanem azért is, mert a Bătrâna csúcsától sok kilométeren át tartott a hegygerinc, és végig feltárta látvány(bá)ját. Láttuk a havasan tündöklő Vlegyászt (1836 m) és az Öreghavast (1826 m), valamint a Hideghavason, a Nagy-Riska-patak oldalában található templomcskán is többször megállapodott tekintetünk.

A jég, a hó, a sárlé és a csilámpalától csillogó kő ugyanúgy része volt a talpalattinak, mint a kényelmes avar fedte út vagy földút, végül pedig a más kontextusokban annyit áldott és szidott aszfalt. A túra, amennyire szép és feltöltő, fizikailag annyira fárasztó is volt, de hát végtére is, miért túrázunk mi egyáltalán, avagy hogy még meredekebbet (vagy közhelyesebbet?) kérdezzek: miért élünk mi egyáltalán? ... Hogy újra és újra belefáradjunk abba, amit szeretünk.

* Nemcsak szűkebb pátriánkban, hanem az egész Kárpát-medencében számos összetett földrajzi név előtagjában szerepel az „öreg” jelző. A névelem legtöbbször „nagy” jelentésű, és általában egy többé-kevésbé közeli „kis” előtagú földrajzi névvel van összefüggésben. De használatos „rég” jelentéssel is.

Erdélyi Gyopár 2018/2.

Sok még a teendő a természetvédelem terén, ám az Erdélyi Kárpát-Egyesület osztályai igyekeznek jó példával elől járni – ez derül ki az *Erdélyi Gyopár* legfrissebb, idei második lapszámában közölt tevékenységi beszámolókból, illetve az is, hogy a folyamatban a gyerekeknek is helyük van, akár síverseny, akár EKE-napi pályázat keretében. A természetjárók közötti kapcsolatokat fűzik szorosabbra a közös rendezvények, ezek közül a várfalvi EKE-napi turistatalálkozóra és az EKE Vándortáborába hívnak a szervezők. Képpen, szóban egyaránt új szépségekkel találkozhatunk, ismereteket gyűjthetünk a belföldi túraleírásokból, melyek Brassó környékét, Dél-Erdélyt, Kalotaszeget, illetve Gyergyószéket is átfogják. *Kastély és vám Törösváron* – ez a honismereti írás címe, és turistaszállóvá alakított kastélyról szól a historikum is. Ellátogathatunk a Kozia Nemzeti Parkba, felkészülhetünk a gombászidényre, és szakember segítségével eloszthatjuk a meteorológiai kapcsolatok tévhiteket, ferdítéseket, túlzásokat. A lapot keressék az EKE-osztályoknál, megrendelhető az elofizetes@eke.ma e-mail-címen.

Áprilisi rendezvények

■ **Március 29–április 2. (csütörtök–hétfő):** Húsvéti csillagtúrák (13–20 km) Csucsáról. Vigyázó-hegység: Edömér-gerinc–Szurdok-völgy (13 km, 515 m szintkülönbség, menetidő 5 óra); Meszes-hegység: Gereben-hegy–Kacsintó-hegy–Les-hegy–Tőzike-oldal (20 km, 900 m szintkülönbség, menetidő 8 óra); Királyerdő-hegység: Medvehagymaszüret: Körösrév–Püspök-kilátó–Izbándiș (Győzelem)-barlang–Vársonkolyos (15 km, 500 m szintkülönbség, menetidő 6 óra). Szervező: Kiss János. Érdeklődni telefonon.

■ **Április 4. (szerda):** Séta a Páter-gerincen (7 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta ♦ 18 órától közgyűlés a János Zsigmond Unitárius Kollégiumban (fizikum, földszint).

■ **Április 6–8. (péntek–vasárnap):** Vári László-émléktúra a Vlegyászára (Vigyázó). Szervező: Szilágyi András. Bejelentkezni telefonon.

■ **Április 11. (szerda):** István-forrás (9 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta.

■ **Április 12. (csütörtök):** 18 órától választmányi gyűlés és a túravezetői testület tanácskozása az Apáczai Csere János Elméleti Líceumban (9-es terem, földszint).

■ **Április 12–14. (csütörtök–szombat):** Munkatúra Csucsán. Találkozás 7 órakor az állomáson. Szervező: Bagaméri Tibor. Bejelentkezni telefonon.

■ **Április 14. (szombat):** Gorbó-gerinc–EKE-forrás (20 km). Találkozás 9 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Nagy Lajos ♦ Mikesi-tó (25 km, 500 m szintkülönbség). Találkozás 8.45 órakor a 40-es autóbussz megállójában (a román színház mellett). Szervező: Kiss János ♦ Közös kirándulás debreceni túratársakkal a Berettyó-forráshoz. Találkozás 7.30-kor a Flipnél. Szervező: Kovács D. Zsuzsa. Érdeklődni telefonon.

■ **Április 15. (vasárnap):** Kockásliliom-túra; kerékpárral a Sárdi-rétre. Szervező: Szima Márton. Érdeklődni telefonon ♦ Fenesi-szoros (Korabia, Pietra Caprei), Dombó-csúcs (1369 m), Dombó-barlang, Gemenele-víznyelő, medvehagymás erdő (16 km gyalog). Találkozás 7 órakor a Flipnél. Szervező: Vlád Pál. Érdeklődni telefonon Kosztin Erikánál.

■ **Április 18. (szerda):** Cérna-forrás (8 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta.

■ **Április 19–21. (csütörtök–szombat):** Munkatúra Csucsán. Találkozás 7 órakor az állomáson. Szervező: Bagaméri Tibor. Bejelentkezni telefonon.

■ **Április 21. (szombat):** Árpád-csúcs–Kismagura (22 km). Találkozás 8.45 órakor a 40-es autóbussz megállójában (román színház mellett). Szervező: Fazakas Ferenc ♦ Ronki- és Pociovalişte-szorosok túrája (15 km, 700 m szintkülönbség). Találkozás reggel 7 órakor a Flip előtt. Szervező: Mezei Elemér. Érdeklődni telefonon.

■ **Április 22. (vasárnap):** Gyerekbarát családi kerékpáros túra Csucsáról. Szervező: Szima Márton. Érdeklődni telefonon ♦ Látogatás Nagyváradon: Ady-múzeum, Körösvideki múzeum *Leonardo da Vinci gépei* című kiállítása, városnézés. Találkozás 7 órakor a Flipnél. Szervező: Kovács D. Zsuzsa ♦ Ökrök-völgyi körtúra (gyalog 16 km) – vonatos kirándulás. Találkozás 7 órakor a vonatállomáson (TFC – a vonat 7.15-kor indul). Érdeklődni telefonon 17 óra után. Szervező: Pál Gyöngyi.

■ **Április 25. (szerda):** Rejtett-forrás (7 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta.

■ **Április 28. (szombat):** Személygépkocsis kirándulás az Aranyos-völgyi Pátraháitești-vízeséshez. Érdeklődni telefonon. Szervező: Vas Géza ♦ Hunyadi Mátyás-émléktúra: Csonkatelep–Máriatelep–Báboci-határ–Nádasberend–Pusztatopa–Sárdi-erdő–Sárdi-tető–Sárdi-rét (kockásliliom-virágzás)–Türe–Magyargorbó (35 km, 600 m szintkülönbség). Az M33 indul 7.30-kor a kisállomástól. Szervező: Kiss János. Bejelentkezni telefonon ♦ Séta a Bükkben (8 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Bagaméri Tibor.

■ **Április 28–30. (szombat–hétfő):** Tisza-tó; kerékpáros körtúra. Szervező: Szima Márton. Érdeklődni telefonon.

■ **Április 29. (vasárnap):** Kisaranyos-völgy–Malom-völgy–Fehér-Körös forrásvidéke (15 km). Találkozás 7 órakor a Flipnél. Szervező: Vlád Pál. Érdeklődni telefonon Kosztin Erikánál.

■ **Székház:** Kolozsvár, Cardinal Iuliu Hossu (Füredő) utca 20. sz., 13. ajtó. ♦ **Szolgálatos napok:** hétfőn 17–18 óra, kedden 11–12 között. ♦ **Pénztár:** Molnár Ildikó (tagsági díj, egyebek): hétfő 17–18 óra, csütörtök 11–12 között. ♦ **Könyvtár:** minden hétfőn 17–18 óra között. ♦ **EKE-fotóklub:** minden kedden 17 órától.

Májusi előzetes:

■ **Május 12. (szombat):** Jókai Mór Kerékpáros Emlék- és Teljesítménytúrák, Jókai Mór Gyalogos Emlék- és Teljesítménytúrák, részletek, további naprakész információk a honlapon: www.ekekolozsvar.ro

Túravezetők, szervezők elérhetőségei

Bagaméri Tibor 0742-776930
Fazakas Ferenc 0752-640319
Kiss János 0364-807639
Kosztin Erika 0746-055926
Kovács D. Zsuzsa 0747-070790
Mezei Elemér 0724-892797
Nagy Lajos 0729-835674
Pál Gyöngyi 0742-373546

Székely Lavotta 0748-036290
Szilágyi András 0742-625130
Szima Márton 0766-703575
Vas Géza 0742-659570
Vlád Pál 0264-435866
Titkár: Branea Róbert 0723-400496. Pénztáros: Molnár Ildikó 0742-471280